

İnsanın tabiatı mı belirliyor hayatını, yetiştirilme tarzı mı?

Biri diğer olmadan mümkün mü? İnsanın tabiatı yoksa, neyi yetiştirebilirsin ve yetiştirme etki etmiyorsa, zaten insan nasıl büyüyebilir?

Bunlar doğru, ama hangisi önce gelir? İnsanın *değişebileceğine* inanıyor musun?

Evet.

Yani, yetiştirilmesi daha önemli.

Olabilir. Ancak bunun sınırları olduğunu kabul ediyorum. İnsanın nasıl yetiştirileceği konusundaki fikirlerimiz, hala karasaban devrindeki tarıma benziyor. Herhalde en makul yol, insanın ne kadar eğitilebileceğini tabiatının belirlediğini söylemek.

Yani?

Her insanın bir eğitilebilirlik sınırı var, bunu değerlendirmek gerek ancak bunun üzerine çıkamıyorsun. Herkes bir ölçüde eğitilebilir ama bu sınır kişiden kişiye farklı.

Bu sınırı teknolojiyle aşması mümkün olabilir mi? Diyelim, kendine yeni hafıza eklemesi veya genetik olarak değiştirmesi.

Bütün insan medeniyeti bir ölçüde insanın kendini teknolojiye dayanarak değiştirmesi demek zaten. Gözlük, gözü bozuk olan için göz demek mesela, işitme cihazı ve tekerlekli sandalye böyle. Gözü hiç görmeyene bir şekilde müdahale edilip, görmesi sağlandığında, gözü yarım görene gözlük vermekten bir farkı var mı?

Engelliler için doğru da, mesela, tüm okuduklarını hatırlayan bir insan olduğunu düşün. Yaşadığın gördüğün dinlediğin her şeyi ileri geri sarabildiğini ve arayabildiğini düşün. Bir makineyle değil, zihnine yansıtıldığını düşün. Birini düşünüyorsun ve onunla ilgili tüm bilgiler ve yaşadıkların gözünün önüne geliyor, gibi.

Bunun kullanışlı olduğundan o kadar emin misin? İnsan zihni hatırlaması kadar, unutmasıyla da önemli bir fonksiyon icra ediyor. Sadece hatırlayan bir zihnin insan için manası yok. Bu bilgiler arasında neyin önemli ve neyin önemsiz olduğuna nasıl karar verecek?

Duruma göre. Mesele bugün oğlunun kimlik numarası lazım oldu. Telefonu açtın, bulamadın, en son kimliğin fotoğrafını istedin. Bunun yerine, oğlunu düşündüğünde veya adını mırıldandığında bu numara gözünün önüne gelse iyi olmaz mıydı?

Bu basit örnekte iyi olur. Ancak insanın hangi bilgiye ihtiyacı olduğuna her an karar vermesi çok yorucu olurdu. Ben oğlumun adını sadece kimlik numarası lazım olduğunda değil, daha başka pek çok durumda mırıldanıyorum. Başka başka bilgiler için veya sadece eski günleri hatırlamak için. Bunların hepsinde bu görüntüler kafama üşüşün istemezdim. Hatta arada bir yardım istemeyi tercih ederim.

Transhumanist değilsin anladığım kadarıyla.

Hayır, değilim. Bu konu üstünde evveliyatında çok düşünmüş idim. Transhumanizm, insanın zihninin bedenden ayrılabilmesine inanmayı gerektiriyor. Tuhaf bir dualizm çeşidi. Teknolojik dualizm. Bir donanım ve bir yazılımdan oluştuğumuza inanıyorsanız, evet, bu yazılımı, başka bir donanımda kullanmak istemeyi de makul bulabilirsiniz.

Ama sen bulmuyorsun?

Hayır, bulmuyorum. Dualizm tarafı zaten pek ilgimi çekmiyor, ben madde ile, mana arasında önemli bir fark göremiyorum. Ancak transhumanizm'deki beklentilerin de biraz ham kaldığını düşünüyorum. İnsanın düşüncesinin sadece beyni tarafından oluşturulduğunu iddia etmek, beynin çok büyük bir kısmının aslında hiç farkında olmadığımız pek çok iş yaptığını görmezden geliyor. Görmezden gelmese bile, beynin düşünce faaliyetinin, diğer organları idaresinden ne kadar ayrılabilceğini bilmiyoruz. Bunun beklenildiği kadar mümkün görünmediği kanaatindeyim. İnsanın lisanı da, düşüncesi de, bağlı bulunduğu organik yapının eseri. Bu yapıyı ortadan kaldırında, düşüncenin başka bir cihazda yaşayabileceğini iddia etmek için elimizde delil yok.

Hmm.

Şöyle bir örnek vereyim: Murakami'nin *Koşmasaydım Yazamazdım* diye bir kitabı var. Kitabı okumadım ama günde bilmemkaç kilometre koşup, üstüne bazı günler de yüzdüğünü biliyorum. Başka bir *nameşhur* yazardan, koşmanın nasıl yazmayı kolaylaştırdığını da okudum. Benim tecrübem de böyle oldu. Normal şartlar altında birbiyle alakasız görünen bu iki konunun, aslında o kadar da alakasız olmadığını insan tecrübe edince anlıyor. Ben bunun tüm insanlar için geçerli olduğunu düşünürüm. İnsanın kalbinin düzgün çalışması, sadece beyne kan gitmesi manasında değil, bildiğimiz manada düşüncenin ortaya çıkması için de geçerli olmalı veya karaciğerin çalışması, insanın zihnindekiler için bir önem taşımalı. Bunların tam olarak ne olduğunu, aralarında nasıl bir ilişki olduğunu bilmiyoruz. Ancak en azından beyni (ve taşıdığı iddia edilen zihni) bedenden çekip alacak ve soyutlayacak kadar ayrı olmadığını tahmin ediyoruz. O sebeple insanın tamamen bir makineye dönüşmesi zor. Ancak o organik tarafları tedricen önemini kaybeder, hayatımızı makinelere daha çok bağlarız, bu mümkün. Bunun da getirdiği sıkıntılar var tabii, insanlığın genel olarak *içi boş* bir hayat yaşadığını düşünmesinin sebebi de biraz bu.